

УДК 811.111'373'373.7

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ АФІКСАЛЬНИХ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ ЕКОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Кечеджі О. В.

Приазовський державний технічний університет, м. Маріуполь

Стаття присвячена розгляду дериватів сфери екології у словниковому складі англійської мови. Розглянуто чинники зростання кількості екологічних інновацій в англійському словнику. Особлива увага приділяється словотворчим елементам, які беруть участь у творенні лексичних одиниць зазначеної галузі.

Ключові слова: дериваційні одиниці, словотворчі елементи, словотвір.

Постановка проблеми. Одним із домінуючих питань сьогодення багатьох країн світу є охорона навколишнього середовища, встановлення екологічного балансу. Мотивацією вирішення екологічних питань у всьому світі є численна кількість проблем, які пов'язані з утилізацією побутових відходів, забрудненням нафтовими відходами, проблемами питної води тощо. Зазначені проблеми пов'язані, на нашу думку, з тим фактом, що в попередні роки, з боку світового суспільства, не досить уваги приділялося екологічним питанням на фоні швидкого розвитку промислових галузей та вирішення численних економічних питань.

Актуальність нашого дослідження зумовлена недостатністю вивчення шляхів та способів творення неологізмів сфери екології, а також тим фактом, що в останні роки спостерігається збільшення проблем та питань, які пов'язані з екологією та охороною навколишнього середовища. У зв'язку із проблемами у позамовному середовищі спостерігаються зміни й у лексиконі мов, зокрема – англійської, оскільки «англійська мова, як і інші мови, не могла не відреагувати на зміни в суспільному житті носіїв, викликаних новими реаліями ХХІ сторіччя, подіями глобального масштабу» [2, с. 3]. Саме тому ми вважаємо доречним сфокусувати свою увагу на утворенні екологічних інновацій в словниковому складі сучасної англійської мови.

Об'єктом нашого дослідження стали англомовні неологізми сфери екології в лексиконі сучасної англійської мови. **Предметом** – особливості творення та функціонування інновацій, що належать до тематичної групи «екологія, навколишнє середовище».

За **матеріал** дослідження слугували лексикографічні англомовні джерела, англомовні періодичні видання, а також ресурси Інтернет.

Метою нашого дослідження є визначення особливостей формування та функціонування лексичних одиниць сфери екології в лексиконі сучасної англійської мови.

Поставлена мета зумовлює вирішення наступних завдань:

- виявити чинники, які сприяють зростанню кількості дериваційних інновацій екологічної сфери;
- визначити продуктивні афікси, які беруть участь у творенні дериватів зазначеної сфери.

Протягом останніх десятиліть у засобах масової інформації постійно порушуються питання, які пов'язані з екологічними проблемами та забрудненням навколишнього середовища. На це звертають увагу не тільки науковці, але й світова громадськість. Можна навіть говорити про, так званий, екологічний бум на сторінках ЗМІ. Спостерігається численна кількість наукових, науково-популярних, публіцистичних досліджень стосовно зазначеної галузі. Питання екології є комплексним, яке складається із низки складових: забруднення атмосфери, водних ресурсів, ґрунту тощо.

Афіксальні неологізми сфери екології сучасної англійської мови поділяються нами на 2 групи згідно зі значенням словотвірних афіксів, а саме:

- вузькоспеціальні, тобто ті, що утворені за участю елементів з екологічної семантикою (*enviro-*, *bio-*, *eco-*);
- загальномовні – утворені за участю елементів *de-*, *en-*, *-ist*, *mega-*, *re-*.

В останні роки, у зв'язку з численною кількістю екологічних проблем, все більш активно виявляє себе елемент *enviro-* (скорочення слів *environment*, *environmental*), наприклад: *envirobusiness*, *envirocorporation*, *envirocrime*, *envirogear*, *environomics*, *enviropig*. Інновації, які утворені за участю препозитивного *enviro-*, головним чином, є відіменниковими дериваційними одиницями. Однак наш фактичний матеріал свідчить, що найбільш продуктивними дериваційними морфемами екологічної сфери є етимологічно гетерогенні словотвірчі елементи. Серед них найбільш продуктивними можна зазначити: *bio-* «пов'язаний з екологією, екологічно чистий» та *eco-* «пов'язаний з проблемами навколишнього середовища».

За участю препозитивного елемента грецького походження *bio-* в лексиконі англійської мови утворилася численна низка еконеологізмів. Стосовно етимологічно гетерогенного префікса *bio-* слід зауважити, що лише наприкінці минулого сторіччя він перетворився у високопродуктивний словотвірний елемент. Серед поширених новотворів можна відзначити неологізми *biocentrism*, *bioceramics*, *biodiesel*, *biograss* та інші.

Бурхливий розвиток наук за останні роки сприяло численній кількості інновацій та відкриттів в сфері біології: відкриття та розшифрування генетичного коду, головних ланок синтезу білка, численних метаболічних процесів тощо. Питання біології та значна кількість проблем, які пов'язані із зазначеною галуззю, знаходять своє відбиття у численних інноваціях: *bionomics*, *biopharming*, *biopiracy*, *bioprivacy*, *biostitute*, *biotecture* тощо. Наведені неологізми позначають: ліки з використанням генетично-модифікованих рослин; патентування біологічних продуктів; людину, яка підтримує кампанію проти забруднення навколишнього середовища і т. д.

I think the organization that Myron works for is an organization that is funded by the coal industry, by the oil industry. And for 20 years, they've been trying to deceive the

*American public by housing these phony scientists. We call them **biostitutes** who are lying and deceiving the American public and saying there's no such thing as global warming. (MSNBC, May 25, 2004).*

*While such **biotecture** may seem far-fetched, the team says the tools to build a tree house already exist. (The Globe and Mail, February 17, 2007).*

Препозитивний дериваційний елемент **bio-** має багато значень, серед яких виділяються наступні: ‘будь-яке відношення до життя або біології’, ‘живі істоти’, ‘залучений до використання токсичної біологічної або біохімічної субстанції (наприклад зброї)’. Однак наш аналіз вказує на той факт, що в останні роки префікс **bio-** виявляє високу продуктивність завдяки численній низки дериватів де відбивається його значення ‘екологічно чистий продукт’: *biodiesel, biodiversity, biomass, biomethane* тощо.

*Molasses, a waste material of sugar industries, can be converted into **bio-diesel** and used as fuel in vehicles (The Nation, July 27, 2008).*

Вважаємо доречним наголосити, що у цілому ряді похідних слів, що утворилися за допомогою елемента грецького походження **bio-**, реалізуються нові значення цього етимологічно гетерогенного префікса, які пов’язані з біотехнологією: *bioceramics, bioethics, bioethicist, biofraud, biohacker, bioindustry, bioinformatics, biomedical, biometric, biotechnology* тощо.

*Maybe **bioinformatics** and the diffusion of genetic engineering technologies and techniques will inspire a new generation of **bio-hackers**. Certainly the technologies are there for those inclined to genetically edit their plants or pets. Maybe a mouse or *E. coli* genome becomes the next operating system for hobbyists to profitably twiddle. Perhaps this decade will bring a Linus Torvalds or Bill Gates of **bio-hackerdom** – a hobbyist-turned-entrepreneur who can simultaneously innovate and market his or her DNA-driven ideas. (Technology Review, June 2003).*

*But proponents of «**biopharming**», as the plants-to-drugs experiments are commonly called, note that it is faster and less expensive to plant additional acres of modified tobacco than to produce an additional herd of cows. In addition, drugs made from mammalian cells and animal milk might carry viruses that could affect humans, while plant viruses pose no known risk to people. (The Boston Globe, February 5, 2002).*

Наш аналіз вказує на той факт, що в останні роки цей префікс стає продуктивним і, як вважають лінгвісти, є головними постачальником нових лексичних одиниць [4].

Екологічне питання гостро постає у зв’язку з глобальними проблемами, які стосуються забруднення навколишнього середовища. Глобальне потепління, забруднення води та повітря, радіація є причинами багатой кількості наукових досліджень, програм міжнародних організацій. Це, в свою чергу, сприяє появі низки термінів-інновацій: *biostitute, eco-anxiety, eco-bling, eco-efficiency, eco-tech, enlibra, foliologist, geomythology, hydrail, megacryometeor, megadiversity, mycoremediation, pyrogeography, warmist*.

Still, automakers should be worried. The latest sales figures from Britain–Europe’s largest SUV market–show demand down 6 percent over the past year. Soaring petrol

prices offer some explanation, but the true cause has more to do with the vehicle's questionable image in an age of deepening **eco-anxiety**. (Newsweek, December 18, 2006).

Doug King, a visiting professor of building engineering physics at the University of Bath and author of the new report, said that it had become fashionable for people to install renewable energy at home but warned against it. «**Eco-bling** describes unnecessary renewable energy visibly attached to the outside of poorly-designed buildings – it's a zero-sum approach», he said. «If you build something that is just as energy-hungry as every other building and then put a few wind turbines and solar cells on the outside that addresses a few per cent of that building's energy consumption, you've not achieved anything» (The Guardian, January 20, 2010).

A key to understanding those consequences is the notion of the «fire regime», where different vegetation has characteristic fires in terms of recurrence, intensity, seasonality and biological effects. Indeed, fire can be thought of as an emergent property of vegetation in the same way that vegetation can be thought of as an emergent property of climates. In other words, Earth has a «**pyrogeography**» (New Scientist, October 7, 2009).

Збільшення кількості питань, які останнім часом стосуються навколишнього середовища, сприяли зростанню інновацій цієї сфери, які мають значення 'зменшення використання палива', 'здатність підприємства виробляти будь-які речі не завдаючи великої шкоди для навколишнього середовища', 'технології, які спрямовані на вирішення екологічних проблем', 'людина, яка упевнена, що глобальне потепління є наслідком штучних факторів' і т. д.: *biostitute, biotecture, carborexix, eco-driving, eco-efficiency, ecolonomics, eco-porn, eco-scam, ecosexual, eco-tech, enlibra, green urbanism, hyper-evolution, hypermiler, myco-diesel, mycoremediation, pollutician, precycling, pyrogeography, regreen, rewild, solastalgia, warmist*.

In Europe, where gas prices are often more than twice what they are here, **eco-driving** has become mandatory in the driving curriculums in Germany, Sweden and, most recently, Britain. Beginning drivers are taught to avoid idling, unnecessary braking and jackrabbit starts at traffic lights, among other lessons that can bring fuel savings to as high as 25 percent (The New York Times, June 29, 2008).

In 1982, with his wife and some friends, he founded an organization called *Love Is Feeding Everyone*, which fed more than 100,000 people in Los Angeles each week. In 1993, he and his wife founded a nonprofit group called the Institute of **Ecolonomics** – a word Mr. Weaver coined from combining ecology and economics – to find solutions to environmental problems (The New York Times, February 28, 2006).

Оскільки однією із домінуючих ланок є екологічні проблеми, найбільшу продуктивність показує препозитивний елемент **eco-**, який вважається частиною слів *ecology, ecological* і позначає різні зв'язки з навколишнім середовищем та екологічною політикою. Однак стосовно зазначеного елемента, слід зауважити, що спостерігається розширення семантичного значення **eco-**, оскільки на сучасному етапі він позначає різні зв'язки з навколишнім середовищем та екологічною політикою, а не сукупність організмів, наприклад: *eco-alarmist, eco-anxiety, eco-economy, eco-friendly, ecoguard, ecolonomics, eco-resort, ecosystem, eco-warrior* тощо.

*Still, automakers should be worried. The latest sales figures from Britain–Europe's largest SUV market–show demand down 6 percent over the past year. Soaring petrol prices offer some explanation, but the true cause has more to do with the vehicle's questionable image in an age of deepening **eco-anxiety*** (Newsweek, December 18, 2006).

Аналіз прикладів з префіксом **eco-** вказує на його високу продуктивність завдяки появі нових лексичних одиниць, створених за допомогою цього префікса.

Враховуючий опрацьований нами фактичний матеріал слід зауважити, що в утворенні дериватів сфери екології та навколишнього середовища беруть участь й словотворчі елементи іншомовного походження, які за своєю семантикою не є спеціалізованими: **de-**, **en-**, **-ist**, **mega-**, **re-**. За участю цих словотворчих морфем в лексиконі англійської мови з'являються дериваційні лексичні одиниці, які відбивають екологічну семантику: *decarbonise* – ‘очищати будь-яку територію або робити будь-який технологічний процес більш екологічно чистим завдяки зменшенню виробництва карбону’, *enlibra* – ‘процес, який сприяє балансу в чомусь, а особливо в питаннях стосовно навколишнього середовища’, *charismatic megafauna* – ‘сбір коштів на охорону певного виду тварин’, *checkbook environmentalist* – ‘людина або компанія, яка робить грошові внески або пожертвування для захисту навколишнього середовища’, *warmist* – ‘людина, яка вірить, що причиною глобального потепління є людський фактор’, *regreen* – ‘відродження територій, яким було спричинена шкода’, *rewild* – ‘надання природній території первісного стану, повернення тварин до їх природного ареалу’.

*Our commitment is also influenced by the CO2 we have already released, the positive feedback loops that amplify climate change, global dimming and the speed at which human economies can **decarbonise** themselves* (Atlantic Monthly Press, February 28, 2006).

*The most important question to be considered in Senate hearings, however, is the intent and potential impact of what Leavitt calls his «**enlibra**» principles, which call on the federal government to give more leeway to states and industries on environmental issues.*

*Are those principles intended to allow locally designed solutions, or to weaken federal laws that defend against pollution that knows no state boundaries? Is «**enlibra**» just a fancy name for coming down on the side of industry, or is it truly a collaboration that lends equal weight to the views of environmentalists and the public — the folks who can't buy their way into Beltway circles?* (The Atlanta Journal and Constitution, August 21, 2003).

*Carbon offsets, as the most common variety of these deals is known, have become one of the most widely promoted products marketed to **checkbook environmentalists*** (Business Week, March 26, 2007).

*The road to Copenhagen has proved to be a rocky one. This past fortnight, ahead of the climate-change summit that starts in the Danish capital on Monday, the air has been thick with pejorative cries of «**warmist**» and «**denier**»* (The Daily Telegraph, December 5, 2009).

Останнім часом з боку світового суспільства, політиків та науковців спостерігається тенденція до розробки ефективних методів вирішення екологічних проблем. У зв'язку із цим, спостерігається активізація морфем *myco-* (процеси або продукти, основою для яких є грибок, цвіль, тобто продукти, які є екологічно чистими). За участю елемента *myco-* утворилися наступні еконеологізми: *myco-diesel*, *mycofiltration*, *mycoremediation*.

Scientists were amazed to find that it was able to convert plant cellulose directly into the biofuel, dubbed «myco-diesel»...

Professor Gary Strobel, from Montana State University in Bozeman, US, said: «Groseum can make myco-diesel directly from cellulose, the main compound found in plants and paper. This means if the fungus was used to make fuel, a step in the production process could be skipped» (Press Association Newsfile, November 4, 2008).

But Stamets is about to thrust these higher fungi into the 21st century. In collaboration with several public and private agencies, he is pioneering the use of «mycoremediation» and «mycofiltration» technologies (Salon.com, November 25, 2002).

Наведені приклади свідчать про семантичну модифікацію зазначених дериваційних елементів. Це пов'язано з участю цих елементів у створенні еконеологізмів.

Висновки. Враховуючи опрацьований нами фактичний матеріал, слід зауважити, що серед утворення дериваційних лексичних одиниць, які пов'язані з екологією та забрудненням навколишнього середовища, афіксальний спосіб за участю етимологічно гетерогенних елементів, є доволі поширеним. Серед елементів іншомовного походження домінуючу сходинку посідають морфемами грецького походження.

Перспективою нашого подальшого дослідження можуть слугувати дериваційні одиниці інших актуальних сфер суспільного життя: медицини, сфери кіберпростору, економічної галузі, фешніндустрії тощо.

Список літератури

4. Балюта Є. Г. Проблеми охорони довкілля й інноваційні процеси в словниковому складі англійської мови: монографія / Є. Г. Балюта. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2010. – 200 с.
5. Зацний Ю. А. Сучасний англійський світ і збагачення словникового складу / Ю. А. Зацний. – Львів: ПАІС, 2007. – 228 с.
6. Зацний Ю. А. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови / Ю. А. Зацний, Т. О. Пахомова. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2001. – 243 с.
7. Кечеджі О. В. Особливості функціонування словотворчих елементів латинського та грецького походження у сучасній англійській мові / О. В. Кечеджі // Наукові записки. – Випуск 89 (4). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – С. 77-79.
8. Трофимова З. С. Dictionary of New Words and Meanings. Словарь новых слов и значений в английском языке / З. С. Трофимова. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2006. – 320 с.
9. Andrew Delahunty Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases. – Oxford University Press, 2008. – 411p.
10. John Ayto A Century of New Words. / Ayto John. – Oxford University Press. – 2007. – 250 p.
11. Longman Dictionary of Contemporary English. – Pearson Education Limited, 2003. – 1950 p.

Кечеджи О. В. **Особенности образования аффиксальных неологизмов сферы экологии в современном английском языке** // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2011. – Т. 24 (63). – № 4. Часть 2. – С.49-55.

В статье исследуются дериваты сферы экологии в словарном составе английского языка. Рассмотрены факторы увеличения количества экологических инноваций в английском вокабуляре. Особое внимание уделяется словообразовательным элементам, которые принимают участие в формировании лексических единиц данной области.

Ключевые слова: единицы деривации, словообразовательные элементы, словообразование.

Kechedzhi O. **Formation Specifics of Affix Derivatives of Ecology Sphere in the English Vocabulary** // Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series «Filology. Social communications». – 2011. – V. 24 (63). – № 4. Part 2. – P.49-55.

The paper deals with the derivatives of ecology sphere in the English vocabulary. The facts of ecology lexical units' increase were reviewed. Special attention was concentrated on the elements of derivation which take part in word creation of the sphere mentioned above.

Key words: derivatives, elements of derivation, word building.

Поступила до редакції 20.09.2011 р.